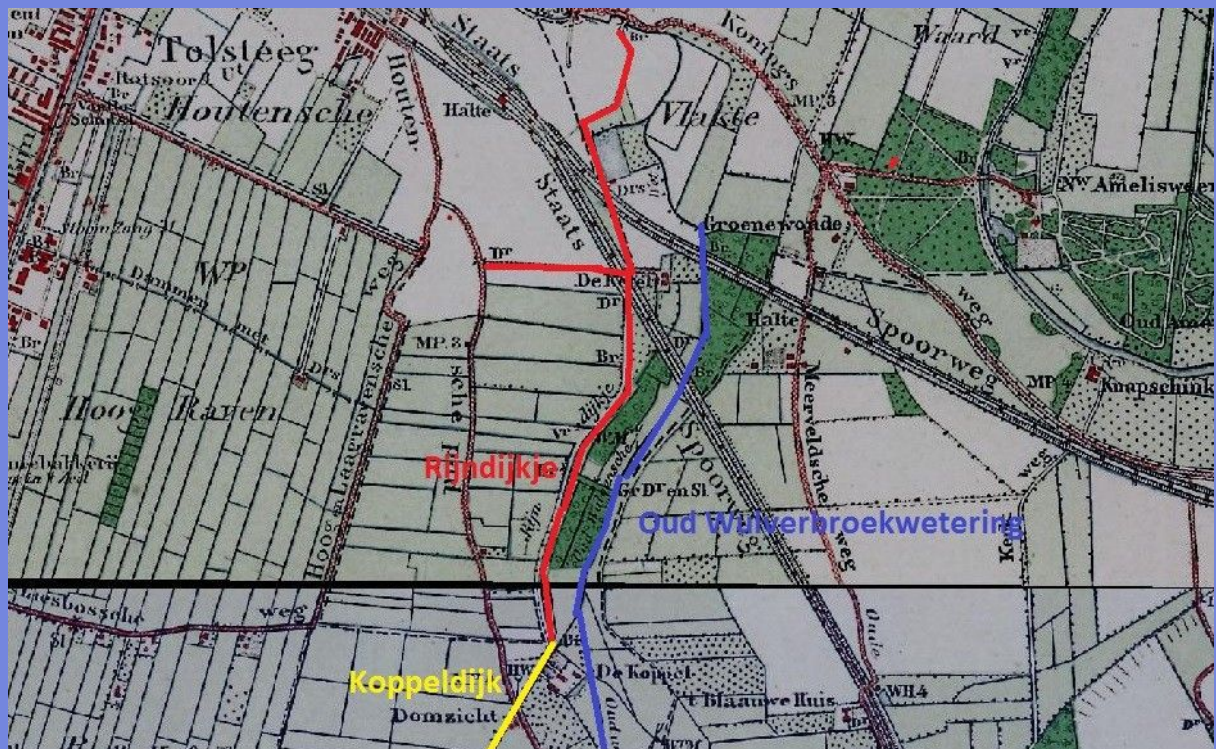

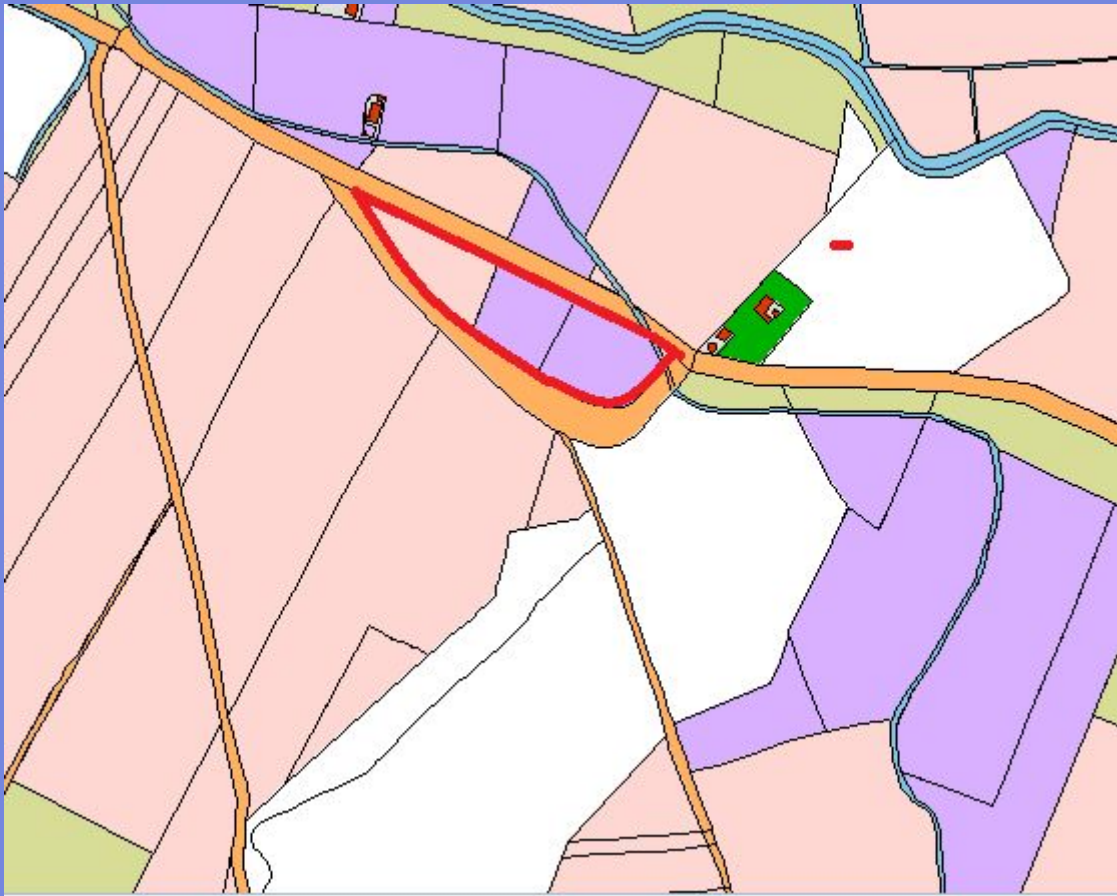
De Rijndijk, van Kattestaart tot Koppeldijk

Het gebied van Tolsteeg, Klein Kovelswade, Oud Wulven en Maarschalkerweerd. De lunetten op de Houtense Vlakte zijn niet ingetekend want dat was in de negentiende eeuw staatsgeheim. Nu is in dit gebied de Utrechtse wijk Lunetten gebouwd. De Rijndijk te Utrecht: in het geel de Koppeldijk, in het rood het Rijndijkje, in het blauw de Oud Wulverbroekwetering. Nu is in dit gebied de Utrechtse wijk Lunetten in de jaren 70 en 80 van de twintigste eeuw gebouwd.

De Rijndijk lag eeuwen lang op het grondgebied van het stadsbuitengerecht Tolsteeg of Klein Kovelswade, vanaf het eerste kwart van de 19-de eeuw ook de gemeente Tolsteeg genoemd. De oostelijke kant van de dijk of weg vormde de grens met het gerecht van de Grote- en de Kleine Koppel, waarop de wijk Lunetten is gebouwd.

De Rijndijk was eertijds een echte dijk, maar is nu de naam van een weg in de Utrechtse wijken Tolsteeg en Lunetten. Oorspronkelijk liep de Rijndijk van de noordelijke Koppeldijk tot aan de Koningsweg, bij de Kattestaart (zie verder op).

Bron: hisgis.nl / Utrecht. Hierop zie je de drie witte vlekken, dat zijn de 3 van de 4 lunetten op de Houtense Vlake. Het landje omkaderd in het rood dat werd vroeger de Kattestaart genoemd. Naar zoals men ook ziet de vorm van een kattenstaart. Hierop is nu de Waterlinieweg aangelegd. De weg uiterst links (in het oranje) van bnb is het Houtesenpad. De weg van de Kattestaart door Lunet 2 en 3 heen is de Rijndijk.

De weg sloot in noordwestelijke richting aan op de Koningsweg met een kleine afsnijding in oostelijke richting. Het stuk land dat in de binnenbocht van deze stukjes weg lag, heette in vroeger tijden de Kattestaart zoals al wordt vermeld in een document uit 1599. Op de plaats waar vroeger de Kattestaart lag, ligt nu de Waterlinieweg. Naast de Kattestaart lagen fort Lunet 1 en 2 van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. De Rijndijk liep dwars door fort Lunet 2 heen. Tijdens kadasteronderzoek heb ik ontdekt dat het noordelijk gedeelte van de Rijndijk in 1857 is opgegaan in het fort Lunet 2. Dit stuk Rijndijk werd toen verkocht aan het Ministerie van Oorlog.

Al in periode tussen 1832 en 1844 is de Rijndijk omgelegd als een verkorte looproute om de forten Lunet 1 en 2 heen. Hij vormde ook wel een kade langs de gracht van het fortcomplex. Dit duidt er ook op dat de Rijndijk door Lunet 2 al niet meer toegankelijk was als doorgaande route. In onze tijd is de Rijndijk alleen nog aanwezig bij de Koningsweg tot aan de spoorlijn Utrecht-Arnhem. In 1844 werd deze spoorlijn als de Rhijnspoorweg in gebruik genomen en werd aangelegd tussen de steden

Amsterdam - Utrecht - Arnhem. De spoorlijn kwam dwars over het tracé van de Rijndijk te liggen.

Op 1 november 1868 werd de Staatslijn H tussen Utrecht - Houten - 's - Hertogenbosch geopend. Ook hier kwam het tracé van het spoor dwars op de Rijndijk te liggen.

Op een Topografische Militaire Kaart van de stad Utrecht uit 1849 staat de oprijlaan van boerderij De Ketel gelegen aan de Rijndijk al ingetekend. De laan liep van het Houtensepad tot aan deze boerderij.

Boerderij De Ketel had in vroegere tijden ook wel de namen van De Leege Meeren (De Lage Meern), Groeneveld en werd later in de 19-de eeuw ook wel De Ketel genoemd, naar Jan Ketel die daar aan het eind van de 18-eeuw woonde, en later naar zijn zoon Aart Ketel die er tot midden van de 19-eeuw bleef wonen. De boerderij staat in de sporendriehoek van Lunetten en het Maarschalkerweerdpad. De ontsluiting van de boerderij verloopt al vanaf circa 1985 via de weg 'Tussen de Rails'. Na de aanleg van deze weg werd de laan over de spoorweg naar 's-Hertogenbosch opgeheven.

Maar waar komt de naam van de Rijndijk dan vandaan? Volgens Dekker ([bron](#)) komt de naam al voor in de 18-de eeuw. Maar wat hij in zijn boek niet aangeeft is van welke bron hij dit dan heeft. Ik heb in Het Utrechts Archief verschillende dossiers en leggers bekeken uit de 18-de eeuw. En elke keer kwam ik voor dit gedeelte van de Rijndijk de naam Koppeldyk tegen. Pas bij de invoering van het Kadaster op 1 oktober 1832 wordt bij het proces verbaal (grensomschrijving) van de gemeente Oud-Wulven en Tolsteeg de naam van de Rijndijk beschreven als zijnde het Rhijndijkje. En de betekenis van de naam is het meest aannemelijk als "de dijk toeleidend naar de Kromme Rijn" die ten noorden van de Koningsweg loopt.